

Kwaliteitsimpuls in winterkleuren

De afgelopen tijd zijn enkele vooraanstaande Nederlandse wiskundigen overleden. In dit NAW-nummer worden leven en werk van T.A. Springer en van E. Thomas uitvoerig besproken. Beiden waren creatief en eigenzinnig (gaat vaak samen) en hadden een interessant leven, onder andere door hun vele internationale contacten. Dergelijke contacten waren in de jeugd van Springer en Thomas, zeg vijftig jaar geleden, minder vanzelfsprekend dan nu, het wijst op zich al op een bijzondere loopbaan. Ik herinner me dat men bij een internationale reisaanvraag in de jaren zeventig van de vorige eeuw altijd moest vermelden door wie je was uitgenodigd. Dat berustte kennelijk op de gedachte dat iedereen van naam elkaar kende en dat de leidinggevende kon zien of de aanvraag wel serieus was. Dat gaat nu wel anders. Internationale congressen zijn een vanzelfsprekendheid en persoonlijke werkcontacten moeten van een uitvoerige motivatie worden voorzien.

We hebben interessante artikelen met een andere invalshoek, Steenbrink die op zijn loopbaan als wiskundige terugkijkt, Koetsier die speelt met getallen en oneindig; Ionica Smeets laat zien dat wiskunde op de meest onverwachte momenten in een loopbaan kan opduiken. De reeks artikelen van De Moor en collega's over de rol van de meetkunde in het wiskundeonderwijs ziet in dit nummer een vervolg. We zijn echter nog lang niet klaar, deze belangrijke geschiedschrijving zal in de volgende nummers worden voortgezet. Verwacht mag worden dat deze ook invloed zal hebben op hedendaagse discussies over het vwo-onderwijs en misschien zelfs bij de universiteiten. Ongeacht het grote belang van analytische en algebraïsche vaardigheden is meetkunde bij uitstek het gebied dat de schoonheid en het nut van de wiskunde zichtbaar maakt.

Het valt op dat bij alle twijfels over het voortbestaan van het papieren boek er belangrijke, gedrukte boeken blijven verschijnen. Dit gaat samen met veelgelezen recensies in kranten en tijdschriften, ook in het NAW. De redacteurs Gunther Cornelissen en Derk Pik bespreken enkele boeken, waarbij onder andere opvalt dat het onderwerp communicatie in de wiskunde weer opduikt. Het belang hiervan kan niet genoeg benadrukt worden, we hebben dat al eerder in deze kolommen opgemerkt. Pas maakte ik weer mee hoe een begaafde, jonge wiskundige zich bij een voordracht als bordenfluisteraar ontpopte: hij sprak voortdurend zachtjes met de rug naar het publiek terwijl hij met een krijtje

interessante dingen op het bord krabbelde. Niet alleen jonge wiskundigen maken zulke fouten, op een recent NMC stond de spreker die een plenaire voordracht hield de hele tijd met zijn rug naar het publiek terwijl hij de tekst van zijn slides voorlas. Toegegeven, wel met luider stem. Maar lezen kunnen de toehoorders ook wel. Het komt weinig voor dat bij een algemeen mathematisch colloquium de spreker rustig de tijd neemt om de plaats van het onderwerp in de wiskunde in te leiden en de moeite neemt om de toehoorders de kernbegrippen van zijn vakgebied bij te brengen. De organisatoren van zulke bijeenkomsten zouden zich verplicht moeten voelen om de sprekers uitvoerig te instrueren over de achtergrond van de toehoorders en de eisen die gesteld worden aan de presentatie van de lezing.

Ik begon met het belang van internationale contacten en wat dat betreft had ik dit najaar een intrigerende ervaring door een verblijf in Australië. Het viel me op dat de wiskundigen daar bezig zijn met wat ze interessant vinden, ongehinderd door 'kwaliteitsimpulsen', 'focus en massa', 'clustersamenwerking' en andere managementverzinsels. Nu zijn de meesten van ons in Nederland wel bezig met wat ze interessant vinden, maar, zeker als je nog carrière wilt maken, vereist dit angstvallige inbedding in de gestaalde NWO-kaders en andere managementschema's. Dat betekent veel contacten onderhouden en dus ook stimulans ondervinden met als keerzijde vaak 'kortetermijnwerk' en hoogstnoodzakelijke inpassing in lopende projecten. Het was een verademing om de vrijheid van onderzoek in Australië te zien, ongeveer zoals dat bij ons veertig jaar geleden was, maar ik moet toegeven dat het me ook een beetje irriteerde. Deze wiskundigen lopen achter hun wetenschappelijke neus aan en dat is heel zinvol bij excellente onderzoekers, maar niet altijd zo geweldig bij het middenkader. Ik vond dat er soms nogal wat hobbyïsme werd bedreven. Zo had dit werkverblijf als onbedoeld neveneffect dat ik al dat Nederlandse geregeld weer wat genuanceerder ging zien. Een zekere mate van focus is wel goed, als het maar niet te massaal is.

De zogenaamde kwaliteitsimpulsen vertonen grijsstinten, de winterkleuren zijn echt. ←

Ferdinand Verhulst, hoofdredacteur

Mathematisch Instituut, Universiteit van Utrecht